

“เงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน” !! จ่ายเพื่อบรรเทาความเดือดร้อน ... ไม่ใช่เพื่อชดใช้ค่าเสียหาย

นายนิรุฒ อินทร พนักงานคดีปกครองชำนาญการ

กลุ่มเผยแพร่ข้อมูลทางวิชาการและวารสาร

สำนักวิจัยและวิชาการ สำนักงานศาลปกครอง

เมื่อภัยพิบัติฉุกเฉินเกิดขึ้น ย่อมก่อให้เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหายกับประชาชน และทุกครั้งที่เกิดความเดือดร้อนหรือเสียหาย รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ย่อมมีหน้าที่ในการบรรเทาความเดือดร้อนหรือเสียหายให้แก่ประชาชนเช่นกัน

“การจ่ายเงินทดแทนความเสียหาย” เพื่อช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อน ถือเป็นมาตรการหนึ่งที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐ ได้ดำเนินการมาโดยตลอด ซึ่งจำนวนเงินที่จ่ายอาจไม่เพียงพอต่อการชดเชยความเสียหายที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดปัญหาได้แย่งระหว่างประชาชนกับรัฐ และนำมาสู่การฟ้องคดีต่อศาลปกครองเพื่อให้ศาลปกครองมีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้หน่วยงานของรัฐจ่ายเงินค่าทดแทนความเสียหายมากขึ้นตามที่เสียหายจริง

ปัญหาว่า รัฐต้องจ่ายเงินค่าทดแทนความเสียหายให้กับประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉินตามที่เสียหายจริงหรือไม่ ?

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๓๐๑/๒๕๖๐ มีคำตอบในปัญหาดังกล่าว

มูลเหตุของคดีนี้ เกิดจากบ้านของผู้ฟ้องคดีได้รับความเสียหายจากการเกิดอุทกภัย เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยผู้ฟ้องคดีเห็นว่าค่าเสียหายรวมเป็นเงินทั้งสิ้น ๑๖,๐๐๐ บาท แต่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (ผู้ถูกฟ้องคดี) จ่ายค่าเสียหายเป็นค่าวัสดุซ่อมแซมบ้านเป็นเงิน ๒,๐๐๐ บาท และค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซมบ้าน การกำจัดขยะซากปรักหักพังจำนวน ๑,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงิน ๓,๐๐๐ บาท

ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้จ่ายเงินค่าเสียหายเพิ่มขึ้นอีกตามที่เสียหายจริง

เรื่องนี้ในขณะที่เกิดข้อพิพาทมีระเบียบที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๖ และหลักเกณฑ์และวิธีดำเนินการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๖ และแม้ว่าปัจจุบันจะได้มีการปรับปรุงระเบียบดังกล่าวข้างต้นเพื่อให้เหมาะสมกับสถานการณ์ก็ตาม แต่หลักเกณฑ์และเจตนารมณ์การจ่ายเงินทดรองความเสียหายผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉินตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๖ ก็ยังคงเจตนารมณ์ไว้เช่นเดิม

โดยศาลปกครองสูงสุดได้อธิบายเจตนารมณ์ของการจ่ายเงินตามระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๖ ในข้อ ๑๕ ว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อวางหลักเกณฑ์ให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสม เมื่อเกิดภัยพิบัติฉุกเฉินขึ้นในท้องที่หนึ่งท้องที่ใด โดยมุ่งหมายที่จะบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ แต่ไม่ได้มุ่งหมายที่จะชดใช้ความเสียหายโดยตรง

ส่วนจำนวนเงินค่าเสียหายที่ผู้ฟ้องคดีพึงได้รับควรเป็นเท่าใด ? นั้น

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า ข้อมูลความเสียหายของผู้ฟ้องคดีได้ผ่านการสำรวจและรับรองจากผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งอยู่ในพื้นที่พิพาทและใกล้ชิดกับเหตุการณ์ ย่อมจะทราบข้อเท็จจริงเป็นอย่างดี จึงน่าเชื่อว่าการสำรวจความเสียหายได้พิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงแล้ว เมื่ออำเภอได้ดำเนินการจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติให้กับผู้ฟ้องคดีแล้ว และเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉินมิใช่ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่การพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉินเป็นการดำเนินการตามระเบียบฯ และหลักเกณฑ์ฯ ดังกล่าว อันเป็นการช่วยเหลือ

เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัยพิบัติ มิได้มุ่งหมายที่จะชดใช้ความเสียหายให้แก่ผู้ประสบภัยพิบัติแต่อย่างใด

การที่ผู้ถูกฟ้องคดีจ่ายเงินช่วยเหลือให้แก่ผู้ฟ้องคดีในกรณีที่บ้านได้รับความเสียหายบางส่วนจำนวน ๓,๐๐๐ บาท จึงเป็นการให้ความช่วยเหลือโดยเร่งด่วนตามความจำเป็นและเหมาะสมแล้ว

จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดในคดีนี้ มีข้อสรุปได้ว่าเงินค่าทดแทนความเสียหายที่รัฐหรือหน่วยงานของรัฐจ่ายให้กับประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน มิใช่ค่าสินไหมทดแทนตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งมีหลักการจ่ายค่าทดแทนความเสียหายเพื่อให้ผู้ได้รับความเสียหายกลับคืนสู่สภาพเดิมให้มากที่สุด แต่การพิจารณาจ่ายเงินช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงการคลังและหลักเกณฑ์การจ่ายที่กำหนดขึ้นเฉพาะ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าให้กับผู้เสียหายจากกรณีเกิดภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน มิได้มุ่งหมายที่จะต้องชดใช้ค่าเสียหายตามความเสียหายที่เกิดขึ้นโดยตรงและเพื่อให้ผู้เสียหายได้รับการชดใช้ค่าเสียหายตามความเป็นจริงแต่อย่างใด